

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПТАХІВНИЦТВА В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

***Метою** статті є дослідження історичних аспектів та аналіз сучасного стану правового забезпечення державної підтримки птахівництва в Україні.*

***Методи.** Методологію дослідження становлять загальні та спеціальні методи наукового пізнання, включно з історико-правовим, порівняльно-правовим, системно-структурним, аналізу, синтезу й інші, які дають змогу послідовно підійти до розкриття поставленої мети, дослідити й порівняти між собою позиції вчених, положення нормативно-правових актів України, які регулюють державну підтримку птахівництва в нашій державі.*

***Результати.** Досліджено, що після розпаду Радянського Союзу та внаслідок економічної кризи галузь птахівництва суттєво занепала, що призвело до скорочення чисельності поголів'я птиці та зменшення обсягів виробництва яєць і м'яса птиці. При цьому більшість птахівничих підприємств колишніх колгоспів і радгоспів стали збитковими, що призвело до їхнього банкрутства.*

Зазначено, що початком відновлення галузі птахівництва стало реформування колективних сільськогосподарських підприємств і створення на їх основі приватних підприємств, а також впровадження бюджетних програм підтримки вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників та застосування пільгового оподаткування у сфері сільського господарства.

Звернено увагу на те, що важливе значення для розвитку птахівництва мала програма зі здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів, завдяки якій із державного бюджету виділялися кошти на часткову компенсацію відсоткової ставки за залученими сільськогосподарськими підприємствами в банках кредитами для закупівлі птиці, яєць для інкубації, кормів, запасних частин для ремонту сільськогосподарської техніки й обладнання тощо.

Аргументовано, що значному оновленню матеріально-технічної бази птахівничих підприємств сприяла і бюджетна програма з виплати часткової компенсації у розмірі 30 відсотків вартості придбаної ними складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва.

Доведено, що перебування птахівничих підприємств на пільговому режимі оподаткування у вигляді сплати фіксованого сільськогосподарського податку та запровадження спеціального режиму оподаткування щодо сплати податку на додану вартість стимулювало розвиток галузі птахівництва загалом.

Встановлено, що на сьогодні птахівничі підприємства позбавлені будь-якої підтримки через відсутність фінансування урядових бюджетних програм і відміни пільгового оподаткування, що негативно вплинуло на стан розвитку птахівництва.

***Висновки.** Сформовано пропозиції щодо відновлення галузі птахівництва, які сприятимуть розвитку та формуванню конкурентоспроможності цієї галузі і могли б знайти закріплення у проєкті Нової аграрної політики, яка є частиною Плану відновлення України.*

Ключові слова: птахівництво, бюджетні програми, сільське господарство, пільгове оподаткування, вітчизняне виробництво.

Жмудінський Василь,
адвокат, кандидат
юридичних наук
orcid.org/0000-0002-1439-128X
zhmudin@ukr.net

1. Вступ

Однією з провідних галузей сільського господарства нашої держави є птахівництво. Це обумовлено тим, що така продукція птахівництва, як яйця та м'ясо птиці, користується високим попитом і входить до основного споживчого кошику населення.

Птахівництво як галузь останніми роками стрімко розвивалося, що полягало у збільшенні поголів'я птиці й обсягів виробництва яєць і м'яса, вартість яких є відносно дешевшою порівняно з іншими видами м'яса.

Проте, щоб досягнути такого розвитку, в цій галузі пройшли певні трансформаційні зрушення, які безпосередньо вплинули на цей процес.

Економічна криза 90-х років призвела до істотного зменшення чисельності поголів'я в усіх галузях тваринництва та в птахівництві. Ці зміни катастрофічно вплинули на стан птахівництва, а саме в декілька разів зменшилася чисельність поголів'я, була майже знищена селекційна база. Це призвело практично до занепаду галузі й панування на ринку України імпортованих продуктів, а також до суттєвого зниження рівня споживання промислового продукту (Волошук, Лісевич, 2019).

Незважаючи на наслідки економічної кризи, птахівництво в Україні змогло вийти із скрутного становища здебільшого завдяки державній підтримці цієї галузі, яка полягала в застосуванні пільгового оподаткування та впровадженні урядових програм підтримки вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників.

Дослідженням питань державної підтримки птахівництва займалися такі вітчизняні науковці: В. Г. Андрійчук, І. М. Беженар, М. В. Бойко, Т. М. Васюта, В. П. Жушман, І. Г. Кириленко, М. І. Козир, Т. В. Курман, Л. Я. Малюта, С. І. Михайлов, Б. А. Мельник, А. О. Пінчук, І. П. Сафонов, О. Е. Сімсон, А. М. Статівка, М. Ф. Шкляр, В. Ю. Уркевич, Ф. О. Ярошенко та інші. Разом із тим, незважаючи на їх значний внесок, питання державної підтримки галузі птахівництва з урахуванням нових викликів, пов'язаних із військовою агресією проти нашої держави, є актуальними сьогодні й потребують додаткових наукових досліджень.

Метою статті є дослідження історичних аспектів та аналіз сучасного стану правового забезпечення державної підтримки птахівництва в Україні.

2. Методи

Емпіричною базою дослідження стали нормативно-правові акти законодавства України, що регулюють стимулювання розвитку галузі сільського господарства, наукові роботи вчених, які досліджували питання державної підтримки птахівництва. Під час реалізації завдань дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема історико-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний, аналізу, синтезу, завдяки яким вдалося опрацювати емпіричний матеріал та отримати висновки, що корелюються з метою та завданнями дослідження.

3. Правове регулювання державної підтримки сільського господарства

Сільське господарство України є важливою ланкою економічної системи держави, від діяльності якого значною мірою залежать підвищення добробуту народу, становлення України як цивілізованої європейської держави та забезпечення продовольчої безпеки держави (Пінчук, 2019).

Сільське господарство за останні роки збільшило свою роль у формуванні ВВП (10,14%), стабільно займаючи одне із трьох домінуючих положень за обсягом, забезпечуючи в середньому 9% населення робочими місцями, де створюються близько 10% доданої вартості (Бойко, 2020).

Важливою галуззю сільського господарства є птахівництво, яке тривалий час перебувало у скрутному становищі.

Так, із розпадом Радянського Союзу майже всі птахоферми колишніх колгоспів і радгоспів були ліквідовані, а державні птахофабрики залишилися збитковими, оскільки в колишній плановій системі держава покривала збитки всіх сільськогосподарських підприємств.

Україна до 1991 р. входила до числа країн із високим рівнем розвитку цієї галузі. В історичному ракурсі розвиток галузі характеризувався спадом виробництва продукції птахівництва з 1990–1997 рр. (Беженар, Васюта, 2015).

Початком ринкового реформування сільського господарства, у тому числі галузі птахівництва, став Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» (УПУ «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки», 1999).

Цим Указом було запроваджено реформування колективних сільськогосподарських підприємств і створення на їх основі приватних підприємств, заснованих на приватній власності.

Саме завдяки цьому Указу значна кількість колишніх колективних птахівничих підприємств стали приватними підприємствами і змогли продовжувати здійснювати свою виробничу діяльність, яка й надалі була збитковою, а продукція – нерентабельною здебільшого через значні виробничі витрати, пов'язані з використанням і обслуговуванням виробничих потужностей, які були застарілими й потребували оновлення та модернізації.

У 2001 р. було прийнято Закон України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001–2004 років», яким сільське господарство протягом 2001–2004 років визнавалося пріоритетною галуззю народного господарства й забезпечувалася підтримка розвитку підприємництва в сільському господарстві шляхом формування цінového, податкового та кредитного механізмів з урахуванням специфіки сільського господарства (ЗУ «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001–2004 років, 2001).

Однак зазначений законодавчий акт здебільшого мав загальний характер і не враховував специфіки птахівництва.

31 грудня 2003 року спільним наказом Міністерства аграрної політики України та Української академії аграрних наук «Про розвиток галузі птахівництва в Україні» № 485/131 було затверджено Цільову програму «Птахівництво» (наказ МАПУ та УААН «Про розвиток галузі птахівництва в Україні», 2003), на кінець реалізації заходів якої до 2010 р. передбачалося досягнення збільшення виробництва яєць і м'яса птиці в усіх категоріях господарств, збільшення поголів'я всіх видів птиці, а також створення надійної племінної бази й умов для успішної реалізації продовольчого забезпечення населення України продукцією птахівництва (Курман, Сімсон, 2015).

Нового поштовху розвитку галузі птахівництва надав Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України», яким було запроваджено кредитну підтримку виробників сільськогосподарської продукції (кредитну субсидію), режим якої полягав у субсидуванні частини плати (відсотків) за використання короткострокових і середньострокових кредитів, наданих банками в національній валюті (ЗУ «Про державну підтримку сільського господарства України», 2004).

4. Правовий режим бюджетних програм

Згідно зі вказаним вище Законом Кабінетом Міністрів України у лютому 2004 р. було прийнято відповідну постанову (ПКМУ «Про затвердження порядку використання коштів, передбачених у Державному бюджеті України за 2004 рік на здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення коротко- і довгострокових кредитів», 2004).

У подальшому кожного бюджетного року в період з 2005-го по 2010 рік Кабінетом Міністрів України приймалися аналогічні постанови, якими було визначено механізм використання коштів, передбачених Мінагрополітики в державному бюджеті за програмою «Здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення короткострокових та середньострокових кредитів», які спрямовувалися на часткову компенсацію відсоткової ставки за залученими сільськогосподарськими підприємствами в банках кредитами для закупівлі пально-мастильних матеріалів, кормів, ветеринарних препаратів, молодняку

сільськогосподарських тварин, птиці, яєць для інкубації, запасних частин для ремонту сільськогосподарської техніки й обладнання, енергоносіїв тощо.

Потрібно зазначити, що впровадження згаданої вище програми зі здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів мало важливе значення для розвитку птахівництва, оскільки завдяки цій програмі відбулося здешевлення фінансових ресурсів для сільськогосподарських товаровиробників, у тому числі для птахівничих підприємств, що посприяло частковому оновленню матеріально-технічної бази завдяки залученню кредитних коштів.

Позитивної оцінки заслуговує також і впровадження ще однієї бюджетної програми, а саме механізму використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості нової складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва, закупленої сільськогосподарськими товаровиробниками, затвердженого відповідними постановами Кабінету Міністрів України (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів державного бюджету, що спрямовуються на часткову компенсацію вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва», 2004, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва», 2010).

Згідно із цими постановами було передбачено виплату сільськогосподарським товаровиробникам часткової компенсації в розмірі 30 відсотків вартості придбаної ними складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва.

1 березня 2017 року Кабінетом Міністрів України прийнято постанову (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва», 2017), якою визначено, що часткова компенсація надається на техніку й обладнання, ступінь локалізації виробництва яких перевищує 60 відсотків.

Тобто, відповідно до цієї постанови, сільськогосподарські товаровиробники мають право на отримання часткової компенсації вартості техніки й обладнання, що закуплені у вітчизняних виробників, при цьому питома вага вартості сировини, матеріалів, вузлів, агрегатів, деталей і комплектуючих виробів вітчизняного виробництва в собівартості техніки й обладнання має становити понад 60 відсотків.

Завдяки вказаним бюджетним програмам птахівничі підприємства отримали можливість замінити зношене, застаріле технічне обладнання, яке використовувалося ними ще з часів Радянського Союзу, та придбати нове, сучасне кліткове обладнання за доступними цінами.

Особливістю такої програми було й те, що часткова компенсація виплачувалася тільки за придбану сільськогосподарську техніку вітчизняного виробництва, що також сприяло підтримці та розвитку вітчизняних виробників такої техніки й обладнання.

Застосування історико-правового методу дослідження дає змогу зробити висновок, що саме впровадження програми зі здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів і програми часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки й обладнання вітчизняного виробництва стало визначальним фактором для оновлення матеріально-технічної бази та повноцінного відновлення галузі птахівництва.

Проте, останніми роками зазначені бюджетні програми не використовуються для підтримки сільськогосподарських товаровиробників через брак коштів Державного бюджету України.

5. Податкові пільги як форма державної підтримки

Також слід зазначити, що птахівничі підприємства протягом останніх 20 років користувалися значними пільгам в оподаткуванні, зокрема, у грудні 1998 року було прийнято Закон України «Про фіксований сільськогосподарський податок», яким встановлено для сільськогосподарських підприємств сплату одного фіксованого сільськогосподарського податку замість 11 інших податків і зборів (обов'язкових платежів).

Завдяки запровадженню фіксованого сільськогосподарського податку відбулося значне зменшення тиску на виробників сільськогосподарської продукції, зокрема на птахівничі господарства, що, зі свого боку, обумовило стимулювання нарощування обсягів виробництва і зростання рівня прибутковості їх діяльності (Жмудінський, 2023).

Змінами до Податкового кодексу України, які набрали чинності з 1 січня 2015 року, фіксований сільськогосподарський податок було змінено на єдиний податок четвертої групи, тобто сільськогосподарські товаровиробники вже не були платниками фіксованого сільськогосподарського податку, а набули статусу платника єдиного податку четвертої групи і продовжували оподатковувати свою господарську діяльність на тих самих пільгових умовах, як і раніше.

У лютому 1999 року державою було запроваджено спеціальний режим оподаткування у сфері сільського господарства, шляхом внесення змін до п. 11.21. ст. 11 Закону України «Про податок на додану вартість», яким було передбачено, що сума податку на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності за реалізовані ними молоко, худобу, птицю, вовну, а також за молочну продукцію та м'ясопродукти, вироблені у власних переробних цехах, повністю залишається в розпорядженні цих сільськогосподарських підприємств і спрямовується на підтримку власного виробництва тваринницької продукції та продукції птахівництва.

Суть спеціального режиму оподаткування у сфері сільського господарства полягала в тому, що сільськогосподарські товаровиробники суми податку на додану вартість за операціями з постачання товарів власного виробництва не сплачували до бюджету, а перераховували на спеціальні рахунки, і в подальшому такі кошти використовувалися ними на придбання матеріально-технічних ресурсів виробничого призначення.

Зокрема, за кошти, що акумулювалися на спеціальних рахунках, птахівничі господарства оплачували вартість кормів для годування птиці, ветеринарних препаратів, електроенергії, вартість робіт з ремонту кліткового обладнання, реконструкції пташників тощо (Жмудінський, 2023).

Таким чином, наявність зазначених пільг в оподаткуванні суттєво вплинула на розвиток галузі птахівництва.

Однак з 1 січня 2017 року спеціальний режим оподаткування було скасовано, унаслідок чого птахівничі господарства почали сплачувати податок на додану вартість від операцій із поставки продукції власного виробництва до бюджету на загальних підставах, а з 1 січня 2022 року птахівництво позбавлене можливості перебувати і на спрощеній системі оподаткування – сплаті єдиного податку четвертої групи.

Отже, на сьогодні птахівничі господарства позбавлені основних податкових пільг і повинні сплачувати податки та збори в повному обсязі, що призвело до суттєвого збільшення податкового навантаження на них і негативно вплинуло на розвиток птахівництва загалом.

Ще одним викликом для галузі птахівництва, як і для всього сільського господарства, стало повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію нашої держави, що призвело до масштабних руйнувань сільськогосподарської інфраструктури, техніки, обладнання та суттєвого зниження обсягів виробництва.

Проведена Світовим банком Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення (Rapid Damage and Needs Assessment, World Bank Group, 2023) продемонструвала, що протягом першого року після повномасштабного вторгнення (лютий 2022 – лютий 2023 рр.) прямі збитки, завдані активам в аграрному секторі (8,7 млрд доларів США), та непрямі втрати через скорочення виробничих можливостей (31,5 млрд доларів США) становили 40,2 млрд доларів США.

Унаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України значна кількість птахівничих господарств, зокрема у східних і південних областях нашої держави, припинили свою діяльність через знищення їхніх виробничих приміщень, техніки й обладнання (Жмудінський, 2023).

Із врахуванням викладеного вище вбачається, що на цей час галузь птахівництва перебуває у стані стагнації, наслідком чого є відсутність будь-якого економічного розвитку та продовження зниження рівня виробництва й доходів.

6. Висновки

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, слід зазначити, що подальше відновлення галузі птахівництва має базуватися не лише на цілях повернення виробництва до довоєнного рівня чи його зростання, але й на забезпеченні довгострокового сталого розвитку цієї галузі відповідно до стандартів Європейського Союзу.

Проектом Нової аграрної політики, яка є частиною Плану відновлення України, визначено пріоритетні напрями відновлення до 2032 року, а також деталі очікуваних джерел фінансування. У проекті документа зазначається необхідність збалансованого відновлення й галузі птахівництва, зокрема, заплановано за вказаний період збільшення товарної продукції, а саме на 500 тис. тонн м'яса птиці (36%), 7 млрд яєць (50%).

Для забезпечення очікуваних показників проектом Нової аграрної політики передбачені такі джерела фінансування: державний бюджет, міжнародні кредити та донорська допомога ЄС.

Також очікується розробка проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства в Україні», яким буде передбачено можливість виділення державної підтримки з використанням механізму попереднього авансування витрат, а також виділення коштів на конкурсній основі (матеріали робочої групи «Нова аграрна політика» Проекту плану відновлення України, 2022).

Вважаємо, що у вказаному законі могли б знайти закріплення й інші спеціальні заходи державної підтримки птахівництва, які сприяли б розвитку та формуванню конкурентоспроможності цієї галузі, зокрема компенсація вартості будівництва, реконструкції та модернізації об'єктів птахівництва, що постраждали внаслідок воєнних дій, надання субсидій на утримання племінного поголів'я птиці, виплата дотацій за вироблені яйця харчові, активізація інвестиційної діяльності, відновлення пільгового оподаткування тощо.

Список використаних джерел:

1. Волощук К.Б., Лісевич Н.А. Реалії стратегічних напрямків інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції птахівництва. *Сталий розвиток економіки*. 2019. № 2(43). С. 55–62.
2. Пінчук А.О. Особливості фінансової підтримки суб'єктів сільського господарства України. *Фінансові дослідження*. 2019. № 2(7). URL: <https://fr.stu.cn.ua/index.pl?task=arcinf&l=ua&j=21&id=217> (дата звернення: 03.01.2024).
3. Бойко М.В. Тенденції розвитку сільськогосподарських підприємств та їх фінансове забезпечення. *Вчені записки Університету «Крок»*. 2020. № 4(60). С. 178–186.
4. Беженар І.М., Васюта Т.М. Стан та перспективи розвитку птахівництва в Україні. *Агросвіт*. 2015. № 18. С. 41–51.
5. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки : Указ Президента України від 03.12.1999 № 1529/99. *Голос України*. 07.12.1999. № 1529. С. 8–9.

6. Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001–2004 років : Закон України від 18.01.2001 № 2238-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2238-14#top> (дата звернення: 12.01.2024).

7. Про розвиток галузі птахівництва в Україні : Наказ Міністерства аграрної політики України та Української академії аграрних наук від 31.12.2003 № 485/131. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/133631___133631 (дата звернення: 08.01.2024).

8. Курман Т.В., Сімсон О.Е. Державна підтримка птахівництва: порівняльно-правовий аспект. *Право і суспільство*. 2015. № 3, частина 2. С. 62–67.

9. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#top> (дата звернення: 26.01.2024).

10. Про затвердження порядку використання коштів, передбачених у Державному бюджеті України за 2004 рік на здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення коротко- і довгострокових кредитів : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.2004 № 184. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/184-2004-%D0%BF/ed20040218#Text> (дата звернення: 29.01.2024).

11. Про затвердження Порядку використання коштів державного бюджету, що спрямовуються на часткову компенсацію вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.07.2004 № 959. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-2004-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.02.2024).

12. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.07.2010 № 647. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-2010-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.02.2024).

13. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130-2017-%D0%BF#top> (дата звернення: 08.02.2024).

14. Жмудінський В.П. Спеціальний режим оподаткування птахівництва в Україні: становлення, розвиток та сучасний стан. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. Випуск 2. С. 101–106.

15. World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations, Rapid Damage and Needs Assessment, World Bank Group, March 2023. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099184503212328877/p1801740d1177f03c0ab180057556615497> (дата звернення: 07.02.2024).

16. Матеріали робочої групи «Нова аграрна політика» Проекту плану відновлення України. Національна рада відновлення України від наслідків війни. 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/new-agrarian-policy> (дата звернення: 08.02.2024).

References:

1. Voloshchuk, K.B., Lisevych, N.A. (2019). Realii stratehichnykh napriamkiv innovatsiino-investytsiinoho rozvytku vyrobnytstva produktsii ptakhivnytstva [Realities of strategic directions of innovation and investment development of production of poultry products]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*. No. 2 (43), pp. 55–62 [in Ukrainian].

2. Pinchuk, A.O. (2019). Osoblyvosti finansovoi pidtrymky subiektiv silskoho hospodarstva Ukrainy [Peculiarities of financial support of agricultural entities of Ukraine]. *Finansovi doslidzhennia*. No. 2 (7). URL: <https://fr.stu.cn.ua/index.pl?task=arcinf&l=ua&j=21&id=217> (accessed: 03.01.2024).

3. Boiko, M.V. (2020). Tendentsii rozvytku silskohospodarskykh pidpriemstv ta yikh finansove zabezpechennia [Trends in the development of agricultural enterprises and their financial support]. *Vcheni zapysky Universytetu "Krok"*. No. 4 (60), pp. 178–186.

4. Bezhenar, I.M., Vasiuta, T.M. (2015). Stan ta perspektyvy rozvytku ptakhivnytstva v Ukraini [State and prospects of development of poultry farming in Ukraine]. *Ahrosvit*. No. 18, pp. 41–51.

5. Pro nevidkladni zakhody shchodo pryskorennia reformuvannia ahrarnoho sektora ekonomiky [On urgent measures to accelerate the reform of the agrarian sector of the economy]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 03.12.1999 № 1529/99. *Holos Ukrainy*. No. 1529, pp. 8–9.

6. Pro stymuliuvannia rozvytku silskoho hospodarstva na period 2001–2004 rokiv [On stimulating the development of agriculture for the period 2001–2004]: Zakon Ukrainy vid 18.01.2001 № 2238-III. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2238-14#top> (accessed: 12.01.2024) [in Ukrainian].

7. Pro rozvytok haluzi ptakhivnytstva v Ukraini [About the development of the poultry industry in Ukraine]: Nakaz Ministerstva ahrarnoi polityky Ukrainy ta Ukrainskoi akademii ahrarnykh nauk vid 31.12.2003 № 485/131. Retrieved from: https://zakononline.com.ua/documents/show/133631__133631 (accessed: 08.01.2024) [in Ukrainian].

8. Kurman, T.V., Simson, O.E. (2015). Derzhavna pidtrymka ptakhivnytstva: porivnialno-pravovy aspekt [State support for poultry farming: a comparative legal aspect]. *Pravo i suspilstvo*. No. 3 (2), pp. 62–67.

9. Pro derzhavnu pidtrymku silskoho hospodarstva Ukrainy [About state support of agriculture of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 24.06.2004 № 1877-IV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#top> (accessed: 26.01.2024) [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennia poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u Derzhavnomu biudzheti Ukrainy za 2004 rik na zdiisnennia finansovoi pidtrymky pidpriemstv ahropromysloвого kompleksu cherez mekhanizm zdeshevlennia korotko- i dovhostrokovykh kredytiv [On the approval of the procedure for the use of funds provided for in the State Budget of Ukraine for 2004 to provide financial support to enterprises of the agro-industrial complex through the mechanism of reducing the price of short- and long-term loans]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18.02.2004 № 184. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/184-2004-%D0%BF/ed20040218#Text> (accessed: 29.01.2024) [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv derzhavnogo biudzhetu, shcho spriamovuiutsia na chastkovu kompensatsiiu vartosti skladnoi silskohospodarskoi tekhniki vitchyznianoho vyrobnytstva [On the approval of the Procedure for the use of state budget funds directed to partial compensation of the cost of complex agricultural machinery of domestic production]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28.07.2004 № 959. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-2004-%D0%BF#Text> (accessed: 02.02.2024) [in Ukrainian].

12. Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dlia chastkovoї kompensatsii vartosti skladnoi silskohospodarskoi tekhniki vitchyznianoho vyrobnytstva [On the approval of the Procedure for the use of funds provided for in the state budget for partial compensation of the cost of complex agricultural machinery of domestic production]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28.07.2010 № 647. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-2010-%D0%BF#Text> (accessed: 02.02.2024) [in Ukrainian].

13. Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dlia chastkovoї kompensatsii vartosti silskohospodarskoi tekhniki ta obladnannia vitchyznianoho vyrobnytstva [On the approval of the Procedure for the use of funds provided for in the state budget for partial compensation of the cost of agricultural machinery and equipment of domestic production]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.03.2017 № 130. Retrieved

from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130-2017-%D0%BF#top> (accessed: 08.02.2024) [in Ukrainian].

14. Zhmudinskyi, V.P. (2023) Spetsialnyi rezhym opodatkuвання ptakhivnytstva v Ukraini: stanovlennia, rozvytok ta suchasnyi stan [Taxation of poultry farming in Ukraine: formation, development and current state]. *Dniprovskiyi naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava*. No. 2, pp. 101–106.

15. World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations, Rapid Damage and Needs Assessment, World Bank Group, March 2023. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail>

/099184503212328877/p1801740d1177f03c0ab180057556615497 (accessed: 07.02.2024).

16. Materialy robochoi hrupy “Nova ahrarna polityka” Proektu planu vidnovlennia Ukrainy [Materials of the working group “New Agrarian Policy” of the Project of the Recovery Plan of Ukraine]. Natsionalna rada vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny. 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/new-agrarian-policy> (accessed: 08.02.2024) [in Ukrainian].

LEGAL FRAMEWORK FOR STATE SUPPORT OF POULTRY FARMING IN UKRAINE: HISTORICAL ASPECTS AND CURRENT STATE

Vasyl Zhmudinskyi,

Lawyer, Ph.D. in Law

orcid.org/0000-0002-1439-128X

zhmudin@ukr.net

The purpose of the article is to study the historical aspects and analyse the current state of legal support for poultry farming in Ukraine.

Methods. The research methodology consists of general and special methods of scientific knowledge, including historical and legal, comparative and legal, systemic and structural, analysis, synthesis and others, which allow for a consistent approach to the disclosure of the goal, to study and compare the positions of scientists, and the provisions of the legal acts of Ukraine regulating state support for poultry farming in our country.

Results. The article shows that after the collapse of the Soviet Union and the economic crisis, the poultry industry has significantly declined, which has led to a reduction in the number of poultry and a decrease in the production of eggs and poultry meat. At the same time, most of the poultry enterprises of the former collective and state farms became unprofitable, leading to their bankruptcy.

It is noted that the beginning of the recovery of the poultry industry was the reform of collective agricultural enterprises and the creation of private enterprises on their basis, as well as the introduction of budgetary programmes to support domestic agricultural producers and the use of preferential taxation in the field of agriculture.

The author notes that the programme of financial support for agricultural enterprises through the mechanism of cheaper loans, which provided funds from the state budget to partially compensate the interest rate on loans taken by agricultural enterprises from banks for the purchase of poultry, eggs for hatching, feed, spare parts for the repair of agricultural machinery and equipment, etc., was of great importance for the development of poultry farming.

It is argued that a significant upgrade of the material and technical base of poultry enterprises was facilitated by the budget programme for partial compensation in the amount of 30 per cent of the cost of complex domestic agricultural machinery purchased by them.

It is proved that the poultry enterprises enjoying a preferential taxation regime in the form of payment of a fixed agricultural tax and the introduction of a special taxation regime for the payment of value added tax stimulated the development of the poultry industry as a whole.

It is established that today, poultry enterprises are deprived of any support due to the lack of funding for government budget programmes and the cancellation of preferential taxation, which has negatively affected the development of poultry farming.

Conclusions. *Proposals for the restoration of the poultry industry have been formulated, which will contribute to the development and competitiveness of this industry and which could be enshrined in the draft New Agricultural Policy, which is part of the Recovery Plan of Ukraine.*

Key words: poultry farming, budget programmes, agriculture, preferential taxation, domestic production.